

Bispebjerg Hospital

Arbejds- og
Miljømedicinsk Afdeling

REGION

Årsberetning 2009

Indhold

Indledning	3
Patientundersøgelser	4
Forskning	5
Undervisning	6
Udviklingsmuligheder på patientområdet for Arbejds- og Miljømedicinsk afdeling	6
Hvad kan en Arbejds- og Miljømedicinsk afdeling hjælpe med på patientområdet	8
Socialmedicinsk funktion efterspørges	8
Publikationer 1.1 – 31.12.2009	9
Afhandlinger	11
Bøger, rapporter, tekstbogkapitler og lærebogkapitler	11
Foredrag og posters	12
Undervisning og formidling	14
Bedømmelsesarbejde	16
Organisatorisk arbejde	16
Forskningsprojekter under udførelse	18
Deltagelse i kongresser, konferencer, videnskabelige møder og studiebesøg	23

ÅRSBERETNING 2009 Arbejds- og Miljømedicinsk Afdeling Bispebjerg

Den 1 april 2010 flyttede de tre arbejdsmedicinske klinikker i Region hovedstaden sammen på Bispebjerg hospital. Forud lå flere års forberedelser. Målsætningen med at samle afdelingerne til en enhed er at styrke det faglige miljø, at øge kvaliteten i patientudredning, forskning, formidling og uddannelse og at sikre rekruttering til specialet. Desuden er det målsætningen at sikre et godt arbejdsmiljø, at sikre veletablerede og velfungerende samarbejdsrelationer, at sikre bedre ressourceudnyttelse og at derved få mulighed for at samle kræfterne så der bliver tid til at udvikle nye områder.

Det er vores ambition at udvikle den arbejds- og miljømedicinske afdeling til

- Et sted der nationalt og internationalt anerkendes for sin høje faglige standard
- Et sted der er med i front ift. fagets udvikling
- Et sted der prioriterer uddannelse højt
- Et sted hvor alle trives

Hovedfunktionen ligger fremover på Bispebjerg hospital. Der foretages patientundersøgelser i henholdsvis Glostrup, Hillerød og på Bornholm nogle dage pr. uge/en gang hver 14.dag.

Afdelingen er aktuelt bemandedet med 1 ledende overlæge, 1 professor, 10 overlæger, 8 afdelingslæger, 3 uddannelseslæger, 1½ psykolog, 2 fysioterapeuter, 3 socialfaglige medarbejdere, 14 sekretærer og 12 andre medarbejdere overvejende inden for forskning og udvikling. Ca. halvdelen af personalet er ansat på afdelingens budget og halvdelen er ansat på indtægtsdækkede midler, herunder forskningsmidler. De fleste læger er beskæftiget med en kombination af patientundersøgelser, undervisning og forskning samt indtægtsdækkede udviklings-/udredningsopgaver hvorimod de øvrige medarbejdere bortset fra sekretærer) overvejende er ansat enten til forsknings- eller udviklingsopgaver. Afdelingen rummer ud over de patientrelaterede opgaver, Østerbrounderøgelsen og Center for Arbejdsfastholdelse (CAF).

I forbindelse med sammenlægningen er der i afdelingen lavet et meget stort forarbejde for at forberede personalet bedst muligt til den fysiske samling. Der har været nedsat arbejdsgrupper på tværs af de tre afdelinger, der har arbejdet med kortlægning af arbejdsgange med beskrivelse af det fremtidige velfungerende patientforløb, organisering af det kliniske arbejde med beskrivelse af de fremtidige satellitfunktioner, fremtidige ansvarsområder med funktionsbeskrivelser for læger, beskrivelse af den fremtidige indtægtsdækkede virksomhed. Der har været nedsat en arbejdsgruppe, der har arbejdet med kvalitetssikring af arbejdet med beskrivelse af den fremtidige konferencestruktur og registreringspraksis.

En arbejdsgruppe har arbejdet med de fremtidige fysiske rammer, en med sikring af IT ved fysisk samling, en med den fremtidige sekretærfunktion og en med formidling.

Arbejdet har bidraget til øget samarbejde på tværs af afdelingerne og sikrer forhåbentlig en mere smidig overgang ved fusionen samt en øget kvalitet af patientarbejdet.

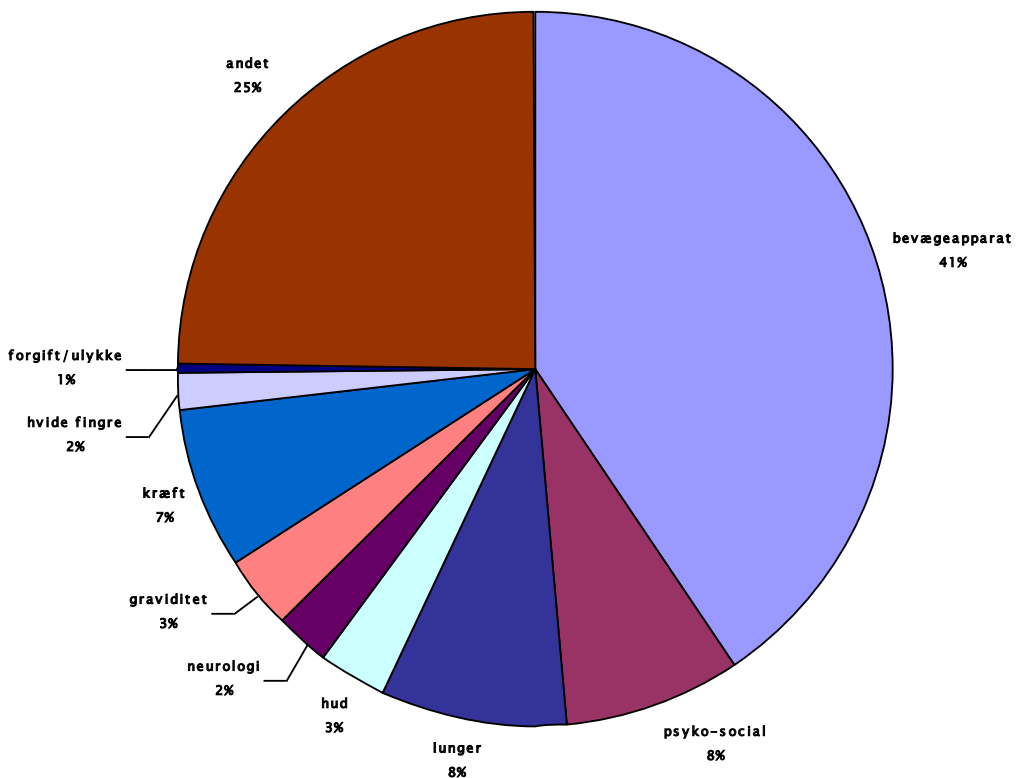
Patientundersøgelser

Figur 1. Afsluttede forløb 2009 fordelt på undersøgelser foretaget på hhv Bispebjerg, Glostrup og Hillerød Hospital.

	BBH	Glostrup	Hillerød	I alt
Bevægeapparat	325	317	78	720
Psyko-sociale	56	39	50	145
Lungesygdomme	95	32	17	144
Hudsygdomme	32	17	6	55
Neurologiske	20	21	3	44
Graviditet	31	16	13	60
Hvide fingre	13	12	3	28
Forgiftninger og ulykker	2	7	1	10
Kræft	89	42	-	131
Andet	245	78	115	438
I alt	908	581*	286	1775

*Inkluderer også speciallægeerklæringer udfærdiget for Arbejdsskadestyrelsen.

Figur 2. Afsluttede forløb fordelt procentvis på forskellige sygdomme. 2009. Total n=1775.

Der er afsluttet i alt 1775 forløb i 2009 fordelt på de tre afdelinger. 41% af de undersøgte havde bevægeapparatsbesvær, 8% havde lungelidelser, 8% stressbetingede sygdomme, 7% kræftsygdomme, 3% blev vurderet mhp evt. fraværsmelding i graviditeten. De resterende havde enten hudlidelser, hvide fingre, forgiftningsulykker, neurologisk lidelser eller andet. Fordelingen på forskellige sygdomskategorier ligner fordelingen fra tidligere år.

Forskning

Omkostningerne ved et dårligt arbejdsmiljø beløber sig til mange milliarder kroner årligt, og ingen betvivler, at arbejdsmiljøet har stor betydning for nedsat produktivitet, højt sygefravær og tidlig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Der er således både menneskelige og økonomiske incitamenter til en forebyggende indsats på dette område. En forebyggelse forudsætter viden, som er så tilpas præcis, at man er i stand til effektivt at bryde årsagskæderne fra sundhedsskadelige påvirkninger eller adfærd til dårligt helbred, sygdom og nedsat arbejdsevne. Det er den arbejds- og miljømedicinske forsknings fornemmeste opgave at bidrage med denne viden.

Ved vurderingen af, hvilke områder afdelingen forskningsmæssigt vil prioritere i de følgende år, har vi taget afsæt i problemstillinger, som vi mener er væsentlige i dagens danske arbejdsmiljø, og samtidig skelet til afdelingens samlede forskningsmæssige ressourcer, kompetencer og historiske forudsætninger. Derfor har vi lagt ud med en relativ bred vifte af forskningsstrategiske felter, som nok med tiden vil blive slået sammen til nogle færre og skarpere profilerede områder.

Afdelingens forskning på det arbejds- og miljømedicinske område er organiseret i 6 forskningstematiske grupper, som har til opgave at fastlægge og udvikle forskningsstrategien samt at være videnskabeligt og forhåbentligt inspirerende diskussionsforum med afprøvning af nye ideer, design af nye projekter og drøftelse af betydning af videnskabelige resultater, herunder hvorledes disse bedst formidles videre til målgrupper og den brede offentlighed. Afdelingens aktuelle 6 forskningstemaer er:

1. Arbejds- og miljømedicinsk toksikologi, herunder kemikaliers påvirkning af forplantningsevnen
2. Arbejdsrelaterede sygdomme i bevægeapparatet
3. Arbejdsbetingede lunge- og hudlidelser, samt indeklime
4. Stress- og psykiske lidelser
5. Sygefravær og arbejdsfastholdelse
6. Kardiovaskulær epidemiologi

Der er i den fusionerede afdeling i løbet af det første år udarbejdet en samlet forskningsstrategi, som udstikker konkrete mål for forskningen de næste 5 år. Afdelingens forskere samles én gang månedligt til et videnskabeligt møde, hvor også andre forskere på det arbejds- og miljømedicinske område er velkomne. Vi har også genoptaget traditionen med at holde videnskabelige Øresundsmøder i samarbejde med NFA og den store arbejds- og miljømedicinske afdeling ved Lunds Universitet samt de arbejdsmedicinske afdelinger i Region Sjælland.

Der er i 2009 udgået i alt 24 videnskabelige publikationer fra den samlede afdeling. Det er forventningen, at den arbejds- og miljømedicinske forskning gradvist kan udbygges. En detaljeret beskrivelse af igangværende projekter samt publikationer og foredragsvirksomhed findes bagerst i årsberetningen.

Undervisning

Afdelingen varetager undervisningen i arbejdsmedicin for medicinstuderende ved Københavns Universitet. I forbindelse med flytning af Sygeplejeskolen ved Bispebjerg Hospital blev der mulighed for at organisere den arbejdsmedicinske undervisning som et samlet og integreret forløb over 10 dage ved Bispebjerg Hospital. Undervisningens form med forelæsninger, patientundersøgelser og holdtimer med opgaveløsning i et koncentreret kursus af 10 dages varighed bakkes op af de studerende, som deltager i undervisningen i meget stor udstrækning. Undervisningen varetages af 2 professorer og 6 kliniske lektorer. Der er i løbet af 2009 etableret et forskningsårsstudium med støtte fra Forskningsrådet, og afdelingen har også været vært for specialestudier ved MPH-uddannelsen og Kandidatuddannelsen ved Københavns Universitet.

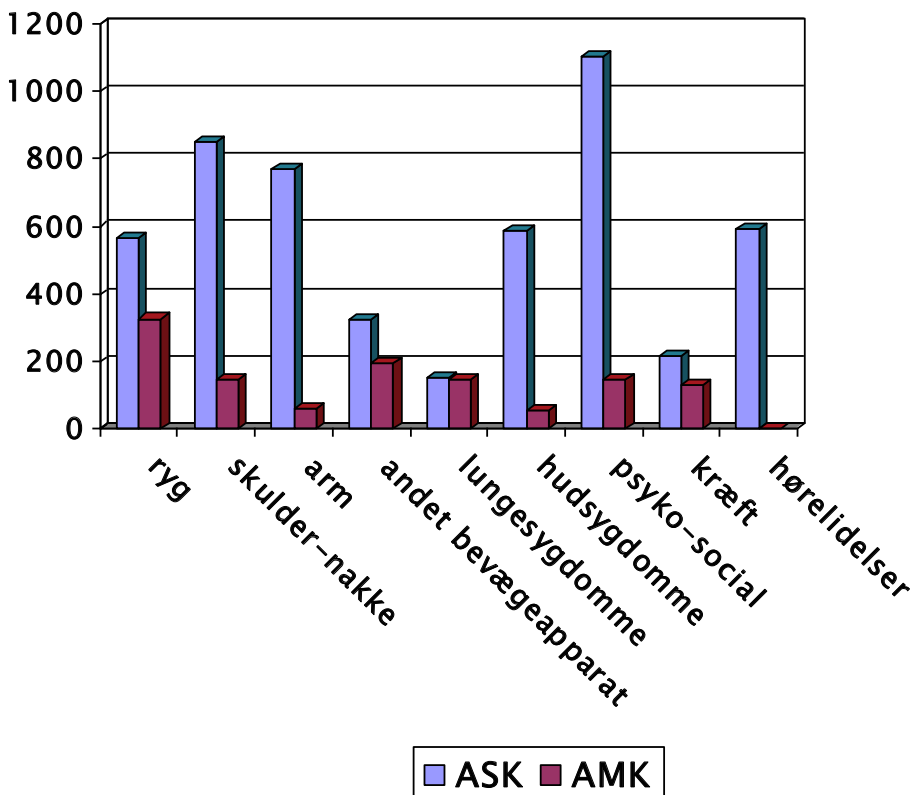
Udviklingsmuligheder på patientområdet for Arbejds- og Miljømedicinsk afdeling

Af Figur 3 ses fordelingen af undersøgte på lidelser for Arbejds- og miljømedicinsk afdeling. Disse tal er sammenlignet med den procentvise andel af sager, der er anmeldt til Arbejdsskadestyrelsen i Region Hovedstaden.

Af dette fremgår, at der er langt flere anmeldte sager til Arbejdsskadestyrelsen både inden for bevægeapparatssygdomme, hudlidelser, psykosociale lidelser og hørelidelser end de, vi ser på afdelingen. Selvfølgelig er det ikke nødvendigt at alle udredes på en arbejdsmedicinsk afdeling, men det vurderes, at der ligger et stort potentiale for yderligere udredninger inden for de pågældende områder, her især for hørelidelser, hudsygdomme og det psykosociale område.

Ved sammenligning med andre arbejdsmedicinske afdelinger i landet ses en betydelig variation i andelen af de udredte lidelser. I Region Hovedstaden udgør luftvejssygdomme 3 % mod 22 % i Slagelse. Hudsygdomme udgør 3 % i Region hovedstaden mod eks. 8 % i Herning. De psykiske belastninger udgør 8 % i Region Hovedstaden mod 35 % i Herning og 24 % i Haderslev, hvor man har faste psykologer ansat. Selv om der formentlig er forskel i de enkelte regioners infrastruktur herunder måske færre industrielle arbejdspladser i Region hovedstaden vurderes det, at det ikke kan forklare hele forskellen, og der ligger et stort potentiale i udvikling af de pågældende områder.

Figur 3. Antal afsluttede sager i 2009 på Arbejds- og miljømedicinsk afdeling (Total =1775). Tallene sammenholdes med anmeldte sager til Arbejdsskadestyrelsen i 2008.

Tal fra Arbejdsskadestyrelsen bygger på 32% af samtlige anmeldelser i 2008
Sv.t befolkningsunderlag på 1.6 mio

Der henvises langt flere patienter til de arbejdsmedicinske afdelinger, hvor der er tradition for tæt samarbejde med andre kliniske afdelinger, eks dermatologi, lungemedicin, reumatologi, ortopædkirurgi, psykiatri samt diagnostisk radiologi og neurofysiologi. Vi mener, det er vigtigt, for at alle får den relevante udredning og behandling, at samarbejdet med de nævnte afdelinger styrkes bl.a. med fælles konferencer, forsknings- og udviklingsarbejde. Nogle af de nærliggende udviklingsområder, som der aktuelt arbejdes med er i samarbejde med allergiklinikken og lungemedicinsk afdeling at opføre et klimakammer, hvor man kan udsætte folk for særlige stoffer og undersøge om de er overfølsomme. Desuden ønsker vi sammen med reumatologerne/rygkirurgerne på Glostrup at indgå i et Rygcenter. Der arbejdes tillige med udarbejdelse af instrukser til de praktiserende læger, fagforeninger mv der sikrer bedre henvisninger til gavn for de enkelte patienter.

Hvad kan en Arbejds- og Miljømedicinsk afdeling hjælpe med på patientområdet.

Ved en undersøgelse på en Arbejdsmedicinsk afdeling tager vi almindeligvis stilling til, om den sygdom man har skyldes arbejdet. Det gør vi for eksempel for en maler med ondt i skuldrene – skyldes skuldersmerterne eks. malerarbejde hvor man ruller vægge og lofter med armene løftet over skulderniveau? Kan en murer med slidgigt i knæene have pådraget sig sygdommen pga knæliggende arbejde? Skyldes tunge løft som lufthavnsportør at vedkommende har fået ryglidelse eller skyldes håndeksem hos en frisør arbejdet med hænderne i vand eller håndtering af lysningsmidler. Hvis vi mener sygdommen skyldes arbejdet rejses en arbejdsskadesag.

Vi tager også stilling til om arbejdsmiljøet kan bedres Eks. hvis der er udsættelse for støv under lægemiddelproduktion, hvis der er indeklimagener på daginstitution eller psykiske belastninger inden for kriminalforsorgen. Kan man ændre frisørprodukterne og forhindre udsættelse for de midler, der medfører allergi. Disse vurderinger kræver jævnlige indhentning af yderligere oplysninger, herunder ind imellem besøg på arbejdspladserne.

Vi medvirker også med rådgivning omkring arbejdsfastholdelse eller om fremtidige erhvervsmuligheder. Kan maleren med ondt i skuldrene fortsætte i arbejde, skal der særlige skånehensyn til, eller er der behov for omplacering til mindre skulderbelastende arbejde. Det kan også være rådgivning af mureren med slidgigt i knæene, lufthavnsportøren med ryglidelse, social- og sundhedshjælperen med rygproblemer eller frisøren med håndeksem. Kan de fortsætte på deres arbejdsplads med de aktuelle arbejdsfunktioner, skal de omplaceres, have særlige hjælpemidler eller skal de over i andet arbejde.

Socialmedicinsk funktion efterspørges

Vores kompetencer ligger som ovenfor beskrevet inden for det arbejdsmedicinske område, hvor vi også kan rådgive om den fremtidige arbejdsevne. Tunge sociale sager, hvor den pågældende er langt fra arbejdsmarkedet, ikke er/har været udsat for belastninger på arbejdet, har sygdomme, som andre speciallæger er bedre til at undersøge (eks sukkersyge, forhøjet blodtryk, nyrelidelse) ligger derimod uden for vores kompetenceområde. Her vil den pågældendes egen læge eller en speciallæge, der har særlig kendskab til de pågældende lidelser, være mere kompetente til at vurdere sagerne. I Nordjylland og Region Midtjylland er der oprettet egentlige socialmedicinske enheder, som kan varetage en del af disse opgaver. Desværre findes der ikke et sådant tilbud i Region Hovedstaden.

PUBLIKATIONER 1.1.-31.12.2009

1. Bertram HC, Eggers N, **Eller N**. Potential of human saliva for nuclear magnetic resonance-based metabolomics and for health-related biomarker identification. *Anal Chem*. 2009;81(21):9188-93.
2. **Bonde JP**, Munch-Hansen T, Wieclaw J, Westergaard-Nielsen N, Agerbo E. Psychosocial work environment and antidepressant medication: a prospective cohort study. *BMC Public Health*. 2009;9:262.
3. **Bonde JP**, Munch-Hansen T, Agerbo E, **Suadicani P**, Wieclaw J, Westergaard-Nielsen N. Job strain and ischemic heart disease: a prospective study using a new approach for exposure assessment. *J Occup Environ Med*. 2009;51(6):732-8.
4. **Bonde JP**. [Occupational medicine--origins and perspectives]. *Ugeskr Laeger*. 2009;171(7):529-31. Danish.
5. Brauer C, Baandrup U, **Jacobsen P**, Krasnik M, Olsen JH, Pedersen JH, Rasmussen TR, Schlünsen V, Sherson D, Svolgaard B, Sørensen JB, Omland O. [Screening for asbestos related conditions] *Ugeskr Laeger*. 2009;171(6):433-6. Danish.
6. **Eller NH**, **Netterstrøm B**, **Gyntelberg F**, Kristensen TS, Nielsen F, Steptoe A, Theorell T. Work-related psychosocial factors and the development of ischemic heart disease: a systematic review. *Cardiol Rev*. 2009;17(2):83-97.
7. Frost P, Kolstad HA, **Bonde JP**. Shift work and the risk of ischemic heart disease - a systematic review of the epidemiologic evidence. *Scand J Work Environ Health*. 2009;35(3):163-79.
8. **Gyntelberg F**, Hein HO, **Suadicani P**. Sugar in coffee or tea and risk of obesity: A neglected issue. *Int J Food Sci Nutr*. 2009;60 Suppl 3:56-64.
9. Holtermann A, **Mortensen OS**, Burr H, Sogaard K, **Gyntelberg F**, **Suadicani P**. The interplay between physical activity at work and during leisure time--risk of ischemic heart disease and all-cause mortality in middle-aged Caucasian men. *Scand J Work Environ Health*. 2009;35(6):466-74.
10. Hougaard KS, Hannerz H, Feveile H, **Bonde JP**. Increased incidence of infertility treatment among women working in the plastics industry. *Reprod oxidol*. 2009;27(2):186-9.
11. Hougaard KS, Hannerz H, Feveile H, **Bonde JP**, Burr H. Infertility among women working in horticulture. A follow-up study in the Danish Occupational Hospitalization Register. *Fertil Steril*. 2009;91(4 Suppl):1385-7.
12. **Jensen LK**, Rytter S, **Bonde JP**. Exposure assessment of kneeling work activities among floor layers. *Appl Ergon*. 2010;41(2):319-25.

13. **Kirkeskov L**, Witterseh T, Funch LW, Kristiansen E, Mølhave L, Hansen MK, Knudsen BB. Health evaluation of volatile organic compound (VOC) emission from exotic wood products. *Indoor Air*. 2009;19(1):45-57.
14. Kold Jensen H, Wieclaw J, Munch-Hansen T, Thulstrup AM, **Bonde JP**. Does dissatisfaction with psychosocial work climate predict depressive, anxiety and substance abuse disorders? A prospective study of Danish public service employees. *J Epidemiol Community Health*. 2009.
15. Lander F, Friche C, Tornemand H, Andersen JH, **Kirkeskov L**. Can we enhance the ability to return to work among workers with stress-related disorders? *BMC Public Health*. 2009;9:372.
16. Munch-Hansen T, Wieclaw J, Agerbo E, Westergaard-Nielsen N, Rosenkilde M, **Bonde JP**. Sickness absence and workplace levels of satisfaction with psychosocial work conditions at public service workplaces. *Am J Ind Med*. 2009;52(2):153-61.
17. Ramlau-Hansen CH, Hansen M, Jensen CR, Olsen J, **Bonde JP**, Thulstrup AM. Semen quality and reproductive hormones according to birthweight and body mass index in childhood and adult life. Two decades of follow-up. *Fertil Steril*. 2009.
18. Rytter S, Egund N, Jensen LK, **Bonde JP**. Occupational kneeling and radiographic tibiofemoral and patellofemoral osteoarthritis. *J Occup Med Toxicol*. 2009;4:19.
19. Rytter S, Jensen LK, **Bonde JP**, Jurik AG, Egund N. Occupational kneeling and meniscal tears: a magnetic resonance imaging study in floor layers. *J Rheumatol*. 2009 Jul;36(7):1512-9.
20. Scialli AR, **Bonde JP**, Brüske-Hohlfeld I, Culver BD, Li Y, Sullivan FM. An overview of male reproductive studies of boron with an emphasis on studies of highly exposed Chinese workers. *Reprod Toxicol*. 2009 Oct 20.
21. **Suadicani P**, Hein HO, von Eyben FE, **Gyntelberg F**. Metabolic and lifestyle predictors of ischemic heart disease and all-cause mortality among normal weight, overweight, and obese men: a 16-year follow-up in the Copenhagen Male Study. *Metab Syndr Relat Disord*. 2009;7(2):97-104.
22. Suárez-Varela MM, Kaerlev L, Zhu JL, **Bonde JP**, Nøhr EA, Llopis-González A, Olsen J. Hospital work and pregnancy outcomes: a study in the Danish National Birth Cohort. *Int J Occup Environ Health*. 2009;15(4):402-9.
23. Svensson AL, Strøyer J, **Ebbehøj NE**, Schultz-Larsen K, Marott JL, **Mortensen OS**, **Suadicani P**. Multidimensional intervention and sickness absence in assistant nursing students. *Occup Med (Lond)*. 2009;59(8):563-9.
24. Warming S, Precht DH, **Suadicani P**, **Ebbehøj NE**. Musculoskeletal complaints among nurses related to patient handling tasks and psychosocial factors--based on logbook registrations. *Appl Ergon*. 2009;40(4):569-76.

AFHANDLINGER

1. **Anne Marie Lyng Svensson**. The Effectiveness of a Multidisciplinary Intervention Programme and Low Back Pain and Sickness Absence. Ph.D.-thesis 2009, Faculty of Health Sciences, University of Copenhagen
2. **Kirkeskov L**, Mygind O. Et godt patientforløb. Ledernes holdninger til sygehusets bygninger, struktur og ledelse. Masterafhandling MPM. SDU, Syddansk Universitet. Odense. 2009.

BØGER, RAPPORTER, TEKSTBOGSKAPITLER OG LÆREBOGSKAPITLER

1. **Jens Peter Bonde**. Arbejdsbetingede sygdomme. Medicinsk Kompendium. Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck, 2009
2. Wieclaw J. og **Jens Peter Bonde**. Overlægers arbejdsvilkår. En spørgeskemaundersøgelse blandt Overlægeforeningens medlemmer sommeren 2008. Rapport. Foreningen af Speciallæger FAS København 2009.
3. **Peter Jacobsen**, Kim Dalhoff og **Niels E. Ebbehøj**. Forgiftninger. I Medicinsk Kompendium, Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck 2009.
4. **Ole Steen Mortensen** og Niels Michelsen. Socialmedicin. Medicinsk Kompendium. Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck, 2009
5. **Jens Peter Bonde** and Gunnar Toft. DDT and Reproductive Health. In Encyclopedia of Environmental Healtheds, Elsevier 2009.
6. **Jens Peter Bonde** and Jorma Toppari. Environmental and Systemic Disease Effects on Male Fertility. Chapter in Prevention of Male Infertility (Editors: Aleksander Giwercmann) 2009
7. **Peter Jacobsen**, Frank Pedersen, Jens Møller, Tine Hyltdgaard, Matthias Giebner, Lisbeth Murholm, Kim P Dalhoff, Lotte CG Højberg, **Niels Ebbehøj**, Jørn Munkhof Møller, Frank Brøgger, Heidi Trap, Poul Kristensen, Connie Sørensen. Antidotberedskab i Danmark, 1. udgave. Arbejdsgruppen for Antidotberedskab i Danmark, København 2009.
8. **Peter Jacobsen**, Antidoter. Medicin.dk. Infomatum 2009.
9. **Peter Jacobsen**, Lennart Friis-Hansen. Forgiftninger. Medicin.dk. Infomatum 2009.
10. **Peter Jacobsen**. Kemiske kampstoffer. Medicin.dk. Infomatum 2009.
11. **Lilli Kirkeskov**. Radiographic knee osteoarthritis and self-reported knee complaints in floor layers and carpenters. In: Otten H, Wolf U: Interdisziplinäres Fachgespräch ' Gonarthrose'. Deutsche Gesetzliche Unfallversicherung. Berlin nov 2009.pp71-84.

12. **Lilli Kirkeskov** og Ole Mygind. Erfaringer fra Rikshospitalet – et stort nybygget universitetshospital. Hvordan understøtter de fysiske rammer og den anvendte teknologi det sammenhængende patientforløb. Rapport fra udlandsophold. Marts 2009. SDU. Odense.
13. Petersen R, **Bonde JP**, Johansen JP, Mikkelsen S, Thomsen JF. Hvornår er en sygdom arbejdsbetinget? Ugeskrift for Læger. 2009; 171 (9):726-7.
14. **Harald Meyer**. Medforfatter på "WHO guidelines for Indoor Air Quality: Dampness and mould", July 2009.
15. **Anne Grete Claudi Jensen**: Bidragsyder til bogen "Sundhedsledelse - forudsætninger, teori, perspektiver" Hans Reitzels forlag 2009, med kapitlet "Psykisk sundhed på arbejdspladsen"

FOREDRAG OG POSTERS

1. **Bonde JP**. En registerbaseret undersøgelse af risikoen for kryptorkisme blandt drenge, hvis mødre har været udsat for pesticider under arbejde i væksthuse. Miljøstyrelsens Pesticid-forskningsseminar, Koldingfjord Hotel 27.-28.1.2009.
2. **Bonde JP**. Environmental Hormones and Male Reproduction. Sperm DNA damage: From research to clinical. 11.-13.3.2009 Rom.
3. **Bonde JP**. Design and Outcome in Reproductive Health Studies, Special Session, ICOH Congress, 22.-27. marts 2009, Cape Town.
4. **Bonde JP**. Antidepressant Treatment and Perceived Work Climate: A Register-based Epidemiological Study. 29. ICOH International Congress on Occupational Health 22.-27 marts 2009, Cape Town.
5. **Bonde JP**. Environmental Risk to Male Reproductive Health (Key-note). Conference on Industrial Hygiene and Occupational Medicine 2009. Chung Shang Medical University, Taipei, 25.-26. April 2009.
6. **Bonde JP**. Environmental Risk to Male Reproductive Health (Key-note). 3rd Asia Pacific Forum on Andrology (3APFA) 10.-13. oktober 2009 Nanjing, Kina.
7. **Jacobsen P**, Juel K. Suicide by poisoning in Danish adolescents – time trend for the years 1970-2006. EAPCCT congress, Stockholm 2009.
8. **Brauer C, Jacobsen P, Mikkelsen S**. Asbestos used in passenger trains – health risk and risk communication 29. ICOH International Congress on Occupational Health 22.-27 marts 2009, Cape Town.

9. **Thomsen JF, Mikkelsen S**, Kolstad H, Hansen AM, Kærgaard A, Kaerlev L. Different measures of potential emotional stressors and their relation to questionnaire symptoms of depression, clinical depression and cortisol levels. ICOH International Congress on Occupational Health 22.-27 marts 2009, Cape Town.
10. **Meyer HW**, Thormann A, Gyntelberg G. Acoustic rhinometry and nasal symptoms in school teachers – the Danish Moulds in Buildings programme. ICOH congress, 22 – 27 marts 2009, Cape Town, South Africa.
11. **Claudi Jensen AG**. Return to work by means of an early intervention based on interdisciplinary collaboration. ICOH congress, 22 – 27 marts 2009, Cape Town, South Africa.
12. **Netterstrøm B**. Development of depression during organisational change. 29. ICOH International Congress on Occupational Health 22.-27. marts 2009, Cape Town.
13. **Netterstrøm B**. Behandling af stress. DASAMs årsmøde, Nyborg 23.-24. april 2009.
14. **Bonde JP**. Environmental Risk to Male Reproductive Health (Key-note). Conference on Industrial Hygiene and Occupational Medicine 2009. Chung Shang Medical University, Taipei, 25.-26. April 2009.
15. **Eller N**. Work related psychosocial factors and the development of ischemic heart disease (Key-note), Fifth International Conference on Work Environment and Cardiovascular diseases. Cracow, Poland 27.-30. September 2009
16. **Netterstrøm B**. Does the job strain model predict cardiovascular disease in modern working environment. Symposium on 5th International Conference on Work Environment and Cardiovascular diseases, Cracow, Poland 27.-30. September 2009
17. **Netterstrøm B.**, Kristensen T.S. Job insecurity – an emerging risk factor for IHD? 5th International Conference on Work Environment and Cardiovascular diseases, Cracow, Poland 27.-30. September 2009
18. **Bonde JP**. Environmental Risk to Male Reproductive Health (Key-note). 3rd Asia Pacific Forum on Andrology (3APFA) 10.-13. oktober 2009 Nanjeng, Kina.
19. **Netterstrøm B**. Job insecurity- an emerging risk factor for ischemic heart disease. A 14 year follow up study on urban employed citizen. Den 5. danske stressforskningskonference, 5. november.
20. **Nielsen M, Netterstrøm B**, Eskelinen L, Blønd M. Sickness absence during organizational change. A 2-year follow up study among employees in Danish municipalities and counties undergoing structural reform. 29th ICOH International Congress on Occupational Health, 22-27 March 2009 Cape Town, South Africa. (Samt Arbejdsmedicinsk Årsmøde,) POSTER

UNDERVISNING OG FORMIDLING

1. **Prægraduats undervisning i arbejdsmedicin for 8. semester medicinstuderende**, 2 ugers kursus marts og oktober. Forelæsninger, holdundervisning og kliniktimer (JPB, NEH, AK, OL, JFT, PS, HM, MB, LK)
2. **Psychosocial Epidemiology**. Internationalt NIVA-kursus. Gentofte September 2009 (JPB kursusleder).
3. **Environmental Epidemiology**. Prægraduats kursus Københavns Universitet (JPB forelæsninger og holdundervisning).
4. **The 6th. International Course on Reproductive Hazards of Occupational Health, Hanasari, Finland** (JPB underviser)
5. **Arbejdsbetingede knælidelser**. Parker Institute, Frederiksberg Hospital (LK foredrag 3 marts 2009).
6. **Stress- årsager, forebyggelse og behandling**. Bo Netterstrøm, :
 - 22.1, HK Storkøbenhavn
 - 5.2, HK, Nordjylland
 - 25.2 Politiets sikkerhedsgrupper, LO-skolen
 - 5.3. Hjerteforeningen
 - 28.4 og 30.4 Business Consultant Seminar, Kyoto og Tokyo, Japan
 - 11.5. Finansforbundet
 - 17.5. Jobcenter Espelunden, Herlev
 - 19.5. NCC Construction, Hellerup
 - 29.9. Lokaltidende, Nykøbing F
 - 2.10. dobbeltseminar om stress for læger ved Dansk Selskab for Almen Medicins årsmøde.
7. **Speciallægeundervisning på Almen Medicin, Stress og stresshåndtering**, 4 dage af 6 timer, d. 17.3., 1.4., 7.10., 4.11. (NHE underviser)
8. **Stress og stresshåndtering**, 12-mandsgruppe, Herlev, 31.3. (NHE underviser)
9. **Stress og stresshåndtering, Arbejdsglad** – et kursus for stress og udbrændthedstruede, Løgumkloster, 23.-27.marts (NHE underviser)
10. **Stress og stresshåndtering**, Sundhedsfaglig Diplomuddannelse, Professionshøjskolen Metropol, 6.10. (NHE underviser)
11. **Fugt, skimmelsvampe og helbred**. (HM underviser) Dansk Selskab for Allergologis årsmøde, Koldingfjord, 14.-15. august:
12. **Censor ved forsvar af Masterafhandling** ved DTU Byg, januar 2009 (HM)

13. **Forebyggelse på arbejdspladsen**, Martin L. Nielsen. Master of Public Health-uddannelsen, Fællesmodul 4: Forebyggelse og sundhedsfremme, Institut for Folkesundhedsvidenskab, Københavns Universitet, 18.2.2009.
14. **Kommunikation, Workshop for nyansatte på Bispebjerg Hospital**, Kommunikationsenheden, Bispebjerg Hospital, 1.3.; 1.4.; 1.7.; 1.9.; 1.12. 2009. (Martin Nielsen m.fl.)
15. **Håndtering af stress på arbejdspladsen**, Martin Nielsen, "Tilpas" kursus for social- og sundhedsassistenter, Center for ArbejdsFastholdelse, Arbejdsmedicinsk Klinik, Hillerød Hospital, 17.03 og 11.11. 2009.
16. **Nedbringelse af sygefraværet med et kønsperspektiv – hvad virker?** Martin Nielsen, Temadag om sygefravær, 3F Industri & Service København, Valby, 28.04.2009.
17. **Forandringsprocesser og stress**, Dansk Told og Skat-forbund, Repræsentantskabsmøde, Hvide Hus, Aalborg 21.10.09
18. **Sygefravær og arbejdsfastholdelse**, Kursus om rundbordssamtaler for tillidsrepræsentanter, LO-skolen, Helsingør, 10.11.2009.
19. **What is health and what is stress? How can nature be health promoting and gardens therapeutic for people with stress?** Anne Grete Claudi Jensen, Course in Health Design, LIFE, Københavns Universitet, 30. november 2009
20. **"Sundhedsfremme med fokus på stresshåndtering og arbejdsfastholdelse."** Anne Grete Claudi Jensen, 8-ugers kursusforløb i Center for Arbejdsfastholdelse på Hillerød og Bispebjerg Hospitaler 2009.
21. **Informationsmøde om erhvervsevnevurdering** på Arbejdsmedicinsk Klinik, Vallensbæk Kommune, 11. marts 2009 (JFT)
22. **Informationsmøde for tilsynsførende i Arbejdstilsynet** d. 6. maj 2009 (CB, EBP, SM)
23. **Oplæg vedr. psykisk arbejdsmiljø**, Arbejdstilsynet TC1, 26. august 2009 (JFT)
24. **Undervisning for lungemedicinsk afd. Y**, Gentofte Hospital om asbest d. 10. september 2009 (CB)
25. **Undervisning af lungemedicinske speciallæger**, Astra Zeneca, om arbejdsmedicinske lungesygdomme, d. 30. september 2009 (CB)
26. **Undervisning for lungemedicinsk afd. Y**, Bispebjerg Hospital om asbest d. 22. oktober 2009 (CB)
27. **Formidlingsmøde om asbest i DSB**, Otto Busses Vej d. 3. november 2009 (CB, PJ)
28. **Undervisning for lungemedicinsk afd. Y**, Gentofte Hospital om skimmelsvampe d. 26. november 2009 (CB)

29. **Formidlingsmøde om skimmelsvampe**, Psykiatrisk Center Ballerup, d. 23. december 2009 (CB)
30. **Prægraduat undervisning i klinisk socialmedicin og rehabilitering** for medicinstuderende på 10. semester. 6 rul af 2 uger med efterfølgende mundtlig eksamination (JB og OSM)

BEDØMMELSE SARBEJDE

1. 4 PhD afhandlinger Københavns Universitet (jpb)
2. 1 PhD afhandling Syddansk Univeristet (jpb)
3. 1 disputats, Københavns Universitet (jpb)

ORGANISATORISK ARBEJDE

1. Formand, Dansk Selskab for Arbejds- og Miljømedicin DASAM (JPB)
2. Formand, Arbejdsmiljøforskningsfondens videnskabelige udvalg (JPB)
3. Formand, ICOH, Committee on Reproductive Hazards (JPB)
4. Selikoff Centre for Environmental Health and Human Development. Member of International Scientific Advisory Committee (JPB)
5. Medlem af Editorial Board, Scandinavian Journal of Work, Environment and Health (BMC Public Health, BMC Musculo-Skeletal Disorders (JPB)
6. Kursusleder præ-graduat kursus i arbejdsmedicin, Københavns Universitet (JPB)
7. Kursusleder på PhD kursus, NIVA (JPB)
8. Arbejdsmedicinske sagkyndige for Retslægerådet (JPB, NE)
9. Næstformand, Sundhedsfagligt Råd (LK)
10. Repræsentant for ledere i Virksomheds MED-udvalg (LK)
11. Kasserer, Dansk Selskab for Arbejdsmedicin DAMO (LK)
12. Sagkyndigt medlem, Arbejdsmiljøklagenævnet (LK)
13. Sagkyndigt medlem, Miljøklagenævnet (LK, NE)
14. Medlem, Udviklingsforum for ledelsesudvikling, BBH (LK)
15. Medlem, Arbejdsgruppe for talentudvikling, BBH (LK)
16. Medlem, ICOH's Subcommittee for Construction (LK)

17. Suppleant for det lægelige medlem af Byfornyelsesnævnet for Region Hovedstaden (CB)
18. Medlem af redaktionsgruppen for Armoni (CB)
19. Suppleant for Sundhedsstyrelsens repræsentant i Erhvervs sygdomsudvalget (JFT)
20. Formand for videreuddannelsesudvalget, DASAM (JFT)
21. Bestyrelsen, ICOEPH (JFT)
22. Formand, Uddannelsesrådet for Arbejdsmedicin, Region Øst (JFT)
23. Postgraduat klinisk lektor (JFT)
24. Medlem af bestyrelsen, Dansk Selskab for Arbejds- og Miljømedicin, (NHE)
25. Medlem af bestyrelsen, Danske Arbejdsmedicinernes Organisation, (NHE)
26. Udpeget af Erhvervs og Byggestyrelsen til gruppe under Dansk Standard, som arbejder med udarbejdelse af ny indeklimastandard for boliger, kontorer og institutioner. (HM)
27. Medlem af ICOH scientific committee: Indoor Air Quality and Health. (HM)
28. Medlem af Helsingør Boligkommission (HM)
29. Udpeget til Byfornyelsesnævnet for Hovedstaden (HM)
30. ICOH, National Secretary, Denmark (Martin Nielsen)
31. Medlem af ICOH Scientific Committee on Work Organization and Psychosocial Factors (Martin Nielsen)
32. Medlem af bestyrelsen for Dansk Selskab for Psykosocial Medicin (DSPM) (MN)
33. Medlem af DASAMs videreuddannelsesudvalg (MN)
34. Medlem af YAM's bestyrelse (MN)
35. Medlem af følgegruppe for SFI's evaluering af Arbejdsskadestyrelsens Fastholdelsescenter (MN)
36. Editorial Board, International Journal of Behavioral Medicine (BN)
37. ICOH subcommittee on Cardiovascular disease (BN)
38. Ekspertgruppe for NFA-udredning af Psykiske helbredsproblemer og tilbagevenden til arbejdet (BN)
39. Leder af Stressklinikken i Hillerød (BN)

FORSKNINGSPROJEKTER UNDER UDFØRELSE

(OMFATTER KUN IGANGVÆRENDE PROJEKTER, HVOR DER ER GIVET MINDST ÉN EKSTERN BEVILLING)

PRISME: (Psykiske Risikofaktorer i arbejdsmiljøet og biologisk mekanisme for udvikling af stress, udbrændthed og depression)

Resumé:

Et prospektivt kohortestudie af årsager til stress, udbrændthed og depression. Deltagerne er offentligt ansatte i Århus amt/Region Midtjylland og Århus Kommune. Arbejdsmiljøforhold og psykisk sygdom belyses ved spørgeskema og kliniske interviews. Mulige biologiske mekanismer og genetiske forhold belyses ved spyt- og blodprøver.

Projektdeltagere

Projektet ledes af en styregruppe bestående af Anette Kærgaard, Arbejdsmedicinsk Klinik, Herning, Henrik Kolstad, Arbejdsmedicinsk Klinik, Århus Kommunehospital, Åse Marie Hansen, NFA, Sigurd Mikkelsen, Arbejds- og Miljømedicinsk Klinik BBH og Jane Frølund Thomsen, Arbejds- og Miljømedicinsk Klinik, BBH. Øvrige samarbejdspartnere er Ole Mors, Center for Psykiatrisk Grundforskning, Reinar Rugulies, NFA, Jens Peter Bonde, Arbejds- og Miljømedicinsk Klinik, BBH.

Tidsramme

1.7.2006-31.12.2009

Bevilling

Arbejdsmiljøforskningsfonden DKK 5 mio.
Lundbeckfonden DKK 500.000

Website: www.prismeprojektet.dk/

CLEAR: Climate Change, Environmental Contaminants and Reproductive Health.

Resumé:

Et internationalt projekt, hvor fremmedstoffers indvirkning på forplantningsevne samt nyfødtes og børns udvikling og helbred undersøges i 3 kohorter i Grønland, Warszawa og Kharkiv i Ukraine. Koncentrationen af vidt udbredte forureningsstoffer, som bromet flammehæmmere, fluorerede forbindelser, thalater samt tungmetaller måles i 1500 blodprøver fra mødre under svangerskabet. Det indgår også i projektet at vurdere, om klimaændringer kan medføre større belastning med fremmedstoffer i udsatte befolkningsgrupper.

Projektdeltagere:

Projektet ledes af Jens Peter Bonde, Arbejds- og miljømedicinsk Klinik, Bispebjerg Hospital og Gunnar Toft, Arbejdsmedicinsk Klinik, Aarhus Universitets Hospital i samarbejde med en internationalt sammensat styregruppe, og projektet finder sted i samarbejde med en canadisk og 8 europæiske forskningsinstitutioner.

Tidsramme:

1.5.2009-30.4.2013.

Bevilling:

European Commission R & D Project, FP7-ENV-2008-1. DKK 2.040

Website: www.inuendo.dk/clear

ENRIECO: Environmental Health Risks in European Birth Cohorts.

Resumé:

Et internationalt netværksprojekt, som samler og validerer information i omkring 30 europæiske fødselskohorter. Vi koordinerer et delprojekt, som har til formål at belyse, om mængden af polyklo-
rerede bifenyler i blodet forårsager fostervæksthæmningerne nedsat fødselsvægt. Studiet er base-
ret på 8 fødselskohorter med mere end 10.000 børn, hvor der findes måling af PCB og DDE i blodet,
og dataanalyserne foregår efter ensartede principper. Delprojektet skal også belyse barrierer for
internationalt forskningsarbejde baseret på nationale forskningsdatabaser.

Projektdeltagere:

Mark Nieuwenhuijsen, CREAL, Barcelona, og delprojektets ledere er Jens Peter Bonde, Arbejds- og
miljømedicinsk Klinik, Bispebjerg Hospital og Gunnar Toft, Arbejdsmedicinsk Klinik, Aarhus Universi-
tets Hospital.

Tidsramme:

1.3.2009-28.02.2011.

Bevilling:

SP7EU-bevilling 226285: DKK 350.000

Website: www.enrieco.org

KRYGA - En registerbaseret undersøgelse af risikoen for kryptorkisme blandt drenge, hvis mødre har været udsat for pesticider under arbejde i væksthus.

Resumé:

Formålet er at undersøge, om arbejdet som væksthusgartner under graviditeten øger risikoen for
forekomst af kryptorkisme blandt drengebørn. Undersøgelsen omfatter omkring 1.500 kvinder, som
i perioden 1982-2007 har arbejdet i væksthuse under graviditeten. Væksthusgartnerne identifice-
res i eksisterende kohorter ud fra arbejdsmedicinske journaler fra de arbejdsmedicinske afdelinger i
Danmark. Oplysninger om kryptorkisme indhentes fra Landspatientregistret.

Projektdeltagere:

Projektet ledes af Jens Peter Bonde, Arbejds- og miljømedicinsk Klinik, Bispebjerg Hospital og Gun-
nar Toft, Arbejdsmedicinsk Klinik, Aarhus Universitets Hospital. I projektet deltager endvidere Ar-
bejds- og miljømedicinsk Klinik, Odense Universitets Hospital og Institut for Miljømedicin, Syddansk
Universitet.

Tidsramme:

1.11.2008-1.7.2010

Bevilling:

Miljøstyrelsen: DKK 750.000

MINERVA - Arbejdsmiljø- og reproduktion: Forskernetværk, databaser og analytiske epidemiologiske studier.

Resumé:

Det er projektets formål at samle danske forskere inden for reproduktion i et arbejdsmiljønetværk, at fokusere på fosterskader og arbejdsmiljø ved opbygningen og udnyttelsen af nationale databaser, at rekruttere nye forskere til området via PhD- og postdoc forløb samt at gennemføre i alt 5 delprojekter om aktuelle arbejdsmiljørelevante problemstillinger:

1. Ergonomiske risikofaktorer for negativ graviditetsudfald
2. Betydningen af stress under graviditeten for graviditetens forløb og barnets udvikling
3. Forældres erhvervsrelaterede udsættelse for hormonforstyrrende stoffer og for risikoen for negative graviditetsudfald
4. Moderens erhverv og risiko for, at barnet udvikler en allergisk sygdom
5. Arbejdsrelaterede paternelle risikofaktorer for infertilitet blandt sønner og døtre

Projektdeltagere:

Projektet ledes af en styregruppe bestående af Gunnar Toft, Arbejdsmedicinsk Klinik, Aarhus Universitetshospital, Karin Sørig Hougaard, Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø og Jens Peter Bonde, Arbejds- og miljømedicinsk Klinik, Bispebjerg Hospital. I projektet deltager endvidere forskere fra Syddansk Universitet, Institut for Epidemiologi, Aarhus Universitet, Anatomisk Institut, Aarhus Universitet samt University of California, Los Angeles, USA.

Tidsramme:

1.7.2008-30.6.2011

Bevilling:

Arbejdsmiljøforskningsfonden 6, 250 og et PhD-stipendium fra Grasph.

Website: Projekthjemmeside er under udarbejdelse.

STØJSTRESS. EKSTRA AUDITIVE VIRKNINGER AF STØJ OG STRESS PÅ ARBEJDSPLADSEN.

Resumé:

Det er projektets formål at undersøge, om udsættelse for støj i arbejdsmiljøet medfører risiko for forhøjet blodtryk og hjertekarsygdom, søvnforstyrrelser, sygefravær, samt at afklare om kombination af støj og psykosociale påvirkninger afspejles i stresshormonprofilen. Projektet omfatter dels en registerbaseret opfølgning af omkring 8.500 personer, som i 2002 var ansat i 91 virksomheder, hvor der foreligger mere end 800 fuldstiftsstøjmålinger. Denne population følges op i Lægemiddelregistret i Danmarks Statistik samt i Landspatientregistret. En del af projektet er en genundersøgelse af tidligere undersøgte personer, hvor der foretages ambulante blodtryksmålinger, målinger af stresshormoner samt fornyet undersøgelse af støjudsættelse.

Projektdeltagere:

Projektet ledes af Sara Stockholm og Henrik Kolstad, Arbejdsmedicinsk Klinik, Aarhus Sygehus, og udføres i et samarbejde med Audiologisk Afdeling og Medicinsk Patologisk Afdeling på Aarhus Universitets Hospital, Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø og Arbejds- og miljømedicinsk Klinik, Bispebjerg Hospital.

Tidsramme:

1.10.2008-31.12.2011.

Bevilling:

DKK 2,424 fra Arbejdsmiljøforskningsfonden.

OSH: Organisationsændringer, stress og helbred.

Resumé: (Rikke Hinge eller Bo Netterstrøm)

Ved en prospektiv undersøgelse af 1.381 personer, som i forskelligt omfang har været berørt af organisationsændringer i forbindelse med den kommunale strukturreform, undersøges disses betydning for negative helbredseffekter samt arbejdsglæde.

Projektdeltagere:

Undersøgelsen ledes af Bo Netterstrøm og Rikke Hinge og udføres i samarbejde med forskere ved NFA og AKF.

Tidsramme:

1.4.2006-31.12.2009

Bevilling:

Arbejdsmiljøforskningsfonden DKK 3 mio.

Hjemmeside: www.oshprojektet.dk

TTA. Det store tilbage til arbejde projekt.

Resumé:

Forskningen retter sig mod undersøgelser af betydningen af en arbejdsmedicinsk indsats over for sygemeldte, forebyggelse af sygefravær betinget af fysiske belastninger på arbejdet samt forebyggelse af sygefravær forårsaget af psykosociale belastninger i arbejdsmiljøet.

Projektdeltagere:

Projektet ledes af Ole Steen Mortensen, Arbejds- og miljømedicinsk Klinik, Bispebjerg Hospital. Og fra samme institution deltager endvidere Jo Coolidge, Niels Ebbehøj, Ane-Kathrine Lindemark, Margrethe Andersen samt Jens Peter Bonde.

Tidsramme:

1.4.2010-31.3.2013.

Bevilling:

Forebyggelsesfonden DKK 5 mio.

ARA: Arbejdsmiljø og arteriosklerose

Resumé:

Det er projektets formål at undersøge sammenhængen mellem psykosociale faktorer, fysiologiske mål og ændring i halspulsårenes vægtykkelse. Projektet er baseret på 130 frivillige, overvejende hospitalsansatte, som inkluderedes i 1998. Deltagerne er fulgt gennem 10 år med genundersøgelser i henholdsvis 2002 og 2008. Som udtryk for den fysiologiske stresstilstand bruges spyt kortisol og heart rate variability. Ved hver undersøgelse er der desuden foretaget måling af halspulsårens vægtykkelse, en proxy for graden af åreforkalkning i koronarkarrene.

Projektdeltagere:

Undersøgelsen ledes af Nanna Eller, og projektet udføres i samarbejde med forskere fra NFA.

Tidsramme:

1.10.1998-31.12.2009

Bevilling:

Flere forskellige.

EN RANDOMISERET KONTROLLERET UNDERSØGELSE AF INTERVENTION OVER FOR STRESSRAMTE.

Resumé:

Effekten af et interventionsprogram omfattende stresshåndtering, dialog med arbejdspladsen, nærværstræning og motion undersøges blandt 210 sygemeldte med arbejdsstress rekrutteret fra praktiserende læger, som ved lodtrækning er fordelt i 2 behandlingsgrupper og en kontrolgruppe.

Projektdeltagere:

Undersøgelsen ledes af Bo Netterstrøm.

Tidsramme:

1.1.2010-31.12.2012

Bevilling:

Trygfonden DKK 3 mio.

Deltagelse i kongresser, konferencer, videnskabelige møder og studiebesøg:

- Møde om Det store TTA-projekt, Bispebjerg Hospital d. 10. marts 2009 (CB JFT)
- 29. ICOH International Congress on Occupational Health 22.-27 marts 2009, Cape Town (CB, EBP, JFT, SM)
- Nordisk konference om kviksølv, NFA d. 14.-15. april 2009 (CB JFT)
- Dansk Selskab for Arbejds- og Miljømedicin, årsmøde, Knudshoved 23.-24. april 2009 (CB, JFT)
- Øresundsmeeting, Challenges in work-related musculoskeletal research and directions for future research, Bispebjerg Hospital, 21. oktober 2009 (CB JFT)
- Stressforskningskonference, Bispebjerg Hospital, 5. november 2009 (JFT)

**Bispebjerg
Hospital**

**Arbejds- og
Miljømedicinsk Afdeling**